

CERTIFIKACE PALMOVÉHO OLEJE

Od partnerství k udržitelnosti

Úvod

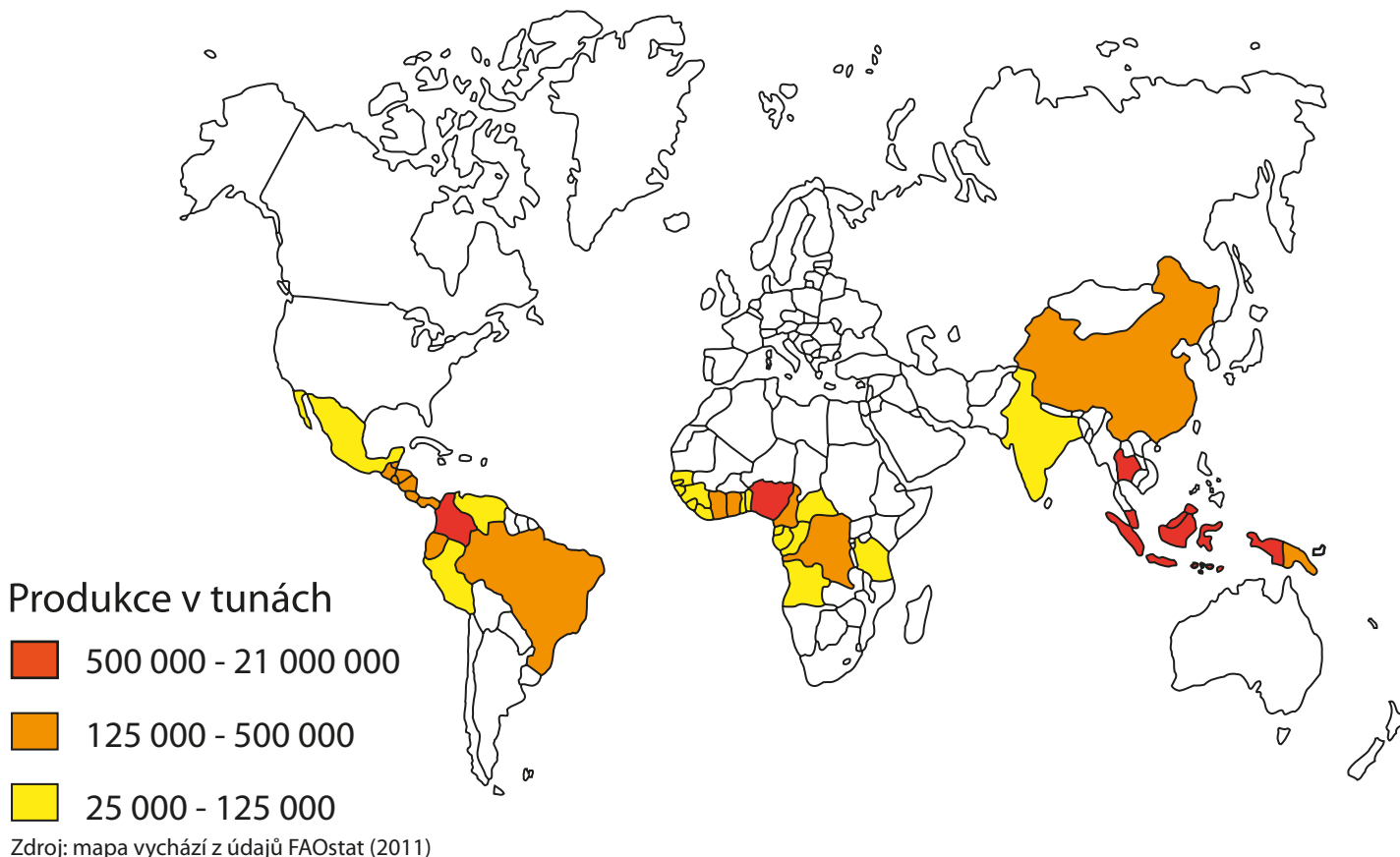
Ačkoli jde o nejpoužívanější rostlinný olej na světě, ví se o něm jen málo. Kdo z nás by například řekl, že jej konzumujeme denně? Když se lidí zeptáte, zda používají palmový olej, většina odpoví, že ne – palmový olej, ten se přeci používá v nějaké exotické kuchyni, ne? Jen málokdo očekává jeho přítomnost v polovině produktů nabízených v místním supermarketu, a to včetně šampónů, mýdel a čisticích prostředků.

Debaty o palmovém oleji se zintenzivňují, neboť poptávka narůstá a spolu s ní i dopady související s jeho pěstováním: odlesňování a ničení cenných ekosystémů v hlavních zemích původu – Indonésii a Malajsii – ale čím dále častěji i v dalších tropických zemích světa. Plantáže také přinášejí problémy související se zábory půdy a vytlačováním původních obyvatel, pro které jsou pralesy a jejich bohatství základním zdrojem obživy. V posledních deseti letech se však rodí snahy o zkrácení těchto škodlivých jevů prostřednictvím zavádění systémů certifikace. Čeho přesně se již podařilo dosáhnout a existuje do budoucna možnost koexistence masové spotřeby a ochrany cenných ekosystémů?

Tučný problém?

Palma olejná pochází ze západní a střední Afriky¹ a jde o poměrně úctyhodnou plodinu: ze všech olejin dosahuje nejvyšších výnosů na hektar plochy – produkuje téměř desetkrát více oleje na hektar než sója², osmkrát více než slunečnice a šestkrát více než řepka (Oil World, 2007, viz graf). Palmový olej má díky svým vlastnostem širokou škálu využití a jeho vlastnosti umožňují rozmanité aplikace – v potravinářství, kosmetice, ve výrobě čisticích prostředků, ale také v oblasti biopaliv. Je vhodný na vaření, neboť si své vlastnosti uchovává i za vysokých teplot; postrádá výraznou vůni, a lze jej tudíž využívat v různých typech potravin. Kromě toho funguje jako přírodní konzervant, který napomáhá prodloužit dobu spotřeby produktů, v nichž je obsažen.³

Obrázek 1: Světová produkce palmového oleje v roce 2011

Proč tedy představuje tak velký problém? Je jasné, že problém není až tak v samotném palmovém oleji, jako spíše ve způsobu jeho produkce. Stejně jako u většiny environmentálních problémů jde především o masivní poptávku, která vyvolá rychlou a nepřilíš kontrolovanou reakci v podobě vzniku rozsáhlých monokultur. Za posledních deset let se objem světové poptávky po palmovém oleji zdvojnásobil.⁴ Nárůst světové populace, změny v globálních stravovacích návycích společně se vzestupem střední třídy v rozvíjejících se zemích, a také snaha o řešení problému energetické bezpečnosti a předcházení klimatické změně prostřednictvím biopaliv. Toto vše vyvíjí čím dále větší tlak na přírodní zdroje a přináší přímé a nepřímé dopady na životy lidí v zemích, v nichž se produkce soustředí: Indonésii, Malajsii, Libérii, Kamerunu a Hondurasu. Očekává se, že do roku 2020 se produkce znovu zdvojnásobí.⁵

¹ Sheil et al. 2009. The impacts and opportunities of oil palm in Southeast Asia. What do we know and what do we need to know?

² GTZ, 2011. Palm Oil – sustainability is possible!

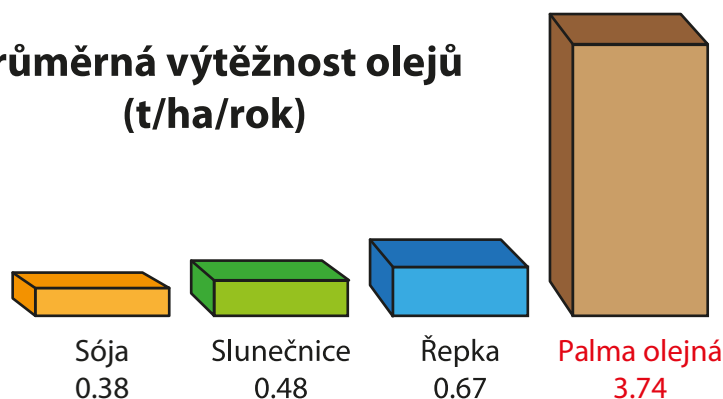
³ RSPO Secretariat, 2013. Why Palm Oil Matters in your Everyday Life.

⁴ Web WWF, 2014. Palm oil.

⁵ Web WWF, 2014. Palm oil.

Graf 1: Výtěžnost olejů různých druhů rostlinných olejů

Průměrná výtěžnost olejů (t/ha/rok)

Zdroj: Oil World (2007) na webu DOS Palm Oil.

Odlesňování a ztráta biodiverzity

Rozvoj a intenzifikace zemědělství bývají považovány za největší hrozbu biodiverzity.⁶ Největší hrozbou pro tropické pralesy kupodivu není lesní hospodářství a těžba dřeva, ale jejich přeměna na zemědělskou půdu.⁷ Vzhledem k tomu, že palma olejná je v současnosti nejrychleji se rozvíjející zemědělskou plodinou na světě, je otázka ztráty biodiverzity plně na místě. Polovina nárůstu plochy zemědělské půdy v Indonésii jde na vrub plantážím palem olejných, přičemž 95 % z nich se nachází na Sumatře a Kalimantanu.⁸ Některé odhady hovoří o tom, že přinejmenším polovina půdy, na níž se v letech 1990 – 2005 rozšířily palmové plantáže, vznikla za cenu odlesnění.⁹ Avšak vzhledem k chybějícím národním údajům o proměnách využití půdy je těžké určit primární příčinu odlesňování.¹⁰ Věc se jeví tak, že v některých případech byly palmové plantáže založeny na půdě původně zničené těžbou dřeva či požáry, či nahrazují jiné původní využití půdy, jako je produkce dřeva a překližky.¹¹ Jakkoli je těžké jednoznačně určit hlavní příčinu odlesňování v minulosti, Fitzherbert *et al.* (2008) předpokládají potenciálně velký dopad pěstování olejných palem na odlesňování v budoucnosti. Je proto důležité, aby se této otázce věnoval Kulatý stůl o udržitelné produkci palmového oleje (Roundtable on Sustainable Palm Oil – RSPO), na který se zaměříme v další části textu.

Ekologicky zodpovědné řízení plantáží olejných palem, jakkoli významné pro zvládnutí obecně negativního dopadu intenzivního zemědělství, nemůže nahradit původní pralesy. Tyto plantáže navíc poskytují prostor ještě menšímu množství lesních druhů než jiné hospodářské plodiny jako kakao, kaučuk či káva.¹² Ekologičtější vedení plantáží má jen poměrně malý přínos v oblasti biodiverzity, a nelze jej tudíž považovat za potenciální cestu k řešení problému ztráty zalesněné půdy.¹³ Studie Wickeho *et al.* (2011) uvádí, že je k dispozici dostatek nezalesněné půdy schopný pojmout nárůst plochy palmových plantáží k uspokojení očekávaného nárůstu poptávky do roku 2020, proto není třeba ničit další pralesy. Pro období po roce 2020 je predikce méně příznivá, ale zároveň i více neurčitá.

Vyčerpávání přírodních zdrojů

Přesto, že ekologicky zodpovědné řízení palmových plantáží není lékem na ztrátu biodiverzity, představuje významnou pomoc při ochraně ostatních přírodních zdrojů, jako je voda a půda.¹⁴ Hlavní problém z hlediska přírodních zdrojů představuje znečištění odpady z lisoven oleje, pro které se používá anglická zkratka POME (Palm Oil Mill Effluent). Jde o horký kyselý vedlejší produkt procesu lisování, který, není-li před vypuštěním do prostředí odpovídajícím způsobem ošetřen, znečišťuje pitnou vodu a posiluje eutrofizaci (přílišné obohacování vod o živiny).¹⁵ Pro vodní zdroje může být rovněž škodlivé široké používání hnojiv, pesticidů a přípravků na hubení hlodavců. Podle studie Fitzherberta *et al.* (2008) však palma olejná potřebuje na jednotku výsledného produktu méně hnojiv než ostatní olejniny.

⁶ Fitzherbert *et al.* 2008. How will oil palm expansion affect biodiversity?

⁷ Nikoloyuk *et al.* 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil.

⁸ Wicke *et al.* 2011. Exploring land use changes and the role of palm oil production in Indonesia and Malaysia.

⁹ Koh & Wilcove, citace in Wicke *et al.* 2011. Exploring land use changes and the role of palm oil production in Indonesia and Malaysia.

¹⁰ Wicke *et al.* 2011. Exploring land use changes and the role of palm oil production in Indonesia and Malaysia.

¹¹ Fitzherbert *et al.* 2008. How will oil palm expansion affect biodiversity?

¹² *Ibid.*

¹³ Wilcove & Koh, 2010. Addressing the threats to biodiversity from oil-palm agriculture.

¹⁴ Wilcove & Koh, 2010. Addressing the threats to biodiversity from oil-palm agriculture.

¹⁵ Web Sustainable Palm Oil Platform: Pollution and POME; Rupani, P.F. *et al.* 2010. Review of Current Palm Oil Mill Effluent (POME) Treatment Methods: Vermicomposting as a Sustainable Practice.

Dochází k čím dále větší erozi půdy z důvodu změny jejího využití, což má devastující dopad na úrodnost a tím i užitnou hodnotu tohoto cenného přírodního zdroje. Výhodou palmy olejně oproti ostatním olejinám je naopak její vyšší potenciální výnos, což obecně znamená, že k produkci stejného množství oleje je zapotřebí méně půdy.¹⁶ Podíváme-li se však na předpovědi budoucí produkce palmového oleje, u níž se očekává vzestup, bude nejspíše množství půdy zbavené živin a života stále narůstat. Základem by se tudíž mělo stát opravdu ekologické hospodaření – z dlouhodobého hlediska je v zájmu celého komoditního řetězce zajistit a podporovat udržitelnou produkce. Bez zdravé půdy a vody nebudou ani žádné plodiny.

Zábory půdy a sociální dopady

Různé globální krize (potravinové, energetické či finanční), které zvedly ceny potravin a energií, vedly rovněž k tlaku na získávání nové půdy, a to především na globálním jihu.¹⁷ Z tohoto hlediska jsou obzvláště zajímavé tzv. „flexi plodiny“ – plodiny se širokým spektrem použití, vhodné jak k výrobě potravin tak i energie v závislosti na tom, co na trhu přinese vyšší zisk.¹⁸ Mezi tyto plodiny patří sója a kukuřice (krmivo, potraviny, paliva), cukrová třtina (potraviny, palivo) a samozřejmě také palma olejná (potraviny, palivo a oleo-chemikálie).¹⁹ Rostoucí poptávka po rostlinných olejích tlačí ceny palmového oleje na mezinárodním komoditním trhu vzhůru, což z něj činí dobrou investici a předmět spekulace, a to obratem přizívuje proces skupování půdy.²⁰

*Kmen Suku Anak Dalam ztrácí své domovy a způsob života kvůli plantážím palmy olejně.
Fotografie: Jana Klápová*

Ačkoli panuje poměrně široká shoda na tom, že produkce palmového oleje významně přispívá místním ekonomikám prostřednictvím tvorby nových pracovních míst, může mít zároveň negativní sociální dopad na venkovské komunity. Například v jihovýchodní Asii jsou lesní porosty domovem mnoha domorodých kmenů s obrovskou etnickou rozmanitostí. Práva těchto obyvatel byla zohledněna a začleněna do mezinárodních právních dokumentů, jako je např. Deklarace práv domorodého obyvatelstva přijatá OSN, v nichž jsou zakotvena jejich práva k půdě, území a přírodním zdrojům, které tradičně vlastnili či obývali.²¹ Dochází však zároveň k nedostatečnému respektování zvykového práva, přičemž porušení a mezery ve smlouvách jsou všudypřítomné, což přispívá ke zvyšování potravinové nejistoty místních komunit.²² Indonéská nevládní organizace Sawit Watch zaznamenala, že jen v roce 2010 vedlo spory o území více než 663 komunit se 172 společnostmi.²³

Vzhledem k tomu, že pěstování palmy olejně vyžaduje určité předchozí zemědělské zkušenosti a finance, jsou domorodí obyvatelé, jako například Dajákové, Malajci a domorodí Papuánci zbaveni možnosti aktivně fungovat jako zemědělci (na roli drobných zemědělců se zaměříme v následující části, viz str. 7), přičemž bezohledný rozvoj plantáží je připravuje o tradiční kmenová území.²⁴ To má za následek významný kulturní dopad na domorodé obyvatelstvo, které má ke své půdě tradičně velmi těsné vazby. Celá jejich kultura je ve velké míře svázána s pralesem, jehož prostřednictvím se předává kulturní povědomí a rozvíjí se jejich identita. A konečně nesmíme opomenout zhoršení přístupu k vodě, neboť znečištění vod se zvyšuje vinou použití pesticidů a vypouštění odpadu z lisování (POME) do vodních toků. Přístup k pitné vodě představuje důležitou složku kvality života a mezinárodní společenství má proto povinnost zabránit porušování práva na přístup k vodě.²⁵ Pralesy v indonéské provincii Jambi na ostrově Sumatra jsou domovem kmene Suku Anak Dalam. Tento kmen je na pralesě naprosto závislý při získávání obživy, přičemž jejich kočovný způsob života byl mohutným nárůstem počtu palmových plantáží v Jambi výrazně narušen. Složení jejich stravy se zásadně proměnilo, neboť většina jejich zdrojů potravy zmizela spolu s pralesy, čímž je ohrožena i jejich potravinová bezpečnost.²⁶

¹⁶ Fitzherbert et al. 2008. How will oil palm expansion affect biodiversity?

¹⁷ McMichael, 2012. The land grab and corporate food regime restructuring.

¹⁸ Borras et al. 2012. Land grabbing in Latin America and the Caribbean

¹⁹ Ibid.

²⁰ Colchester & Chao, 2011. Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview; McMichael, 2012. The land grab and corporate food regime restructuring.

²¹ Colchester & Chao, 2011. Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview.

²² Obidzinski et al. 2012. Environmental and Social Impacts of Oil Palm Plantations and their Implications for Biofuel Production in Indonesia.

²³ Colchester & Chao, 2011. Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview.

²⁴ Sirait, M.T., 2009. Indigenous Peoples and Oil Palm Plantation Expansion in West Kalimantan, Indonesia.

²⁵ Friends of the Earth, LifeMosaic & Sawit Watch, 2008. Losing Ground. The human rights impacts of oil palm plantation expansion in Indonesia.

²⁶ Viz. Glopolis, 2013. Na čem (se) smaží Indonésie.

Řešení: certifikace a partnerství

V globalizovaném světě, kde máme v nákupních centrech k dispozici větší a větší množství výrobků, se lidé začínají čím dále více zajímat nejen o jejich kvalitu, ale také o jejich udržitelnost (to se paradoxně prolíná s čím dále větší nejistotou ohledně toho, kde a jak se tyto produkty vyrábějí). Většina zemí světa však z důvodu svého členství ve Světové obchodní organizaci (WTO) nemůže zavádět zákazy dovozu produktů, a to ani v případě, že jsou z ekologického a sociálního hlediska škodlivé.²⁷ Z těchto důvodů vznikla myšlenka certifikací, jejichž cílem je povzbudit různé části dodavatelského řetězce k dodržování určitých environmentálních a sociálních standardů. Nejde o proces řízený vládami, ale motivovaný trhem a podle Conroye (2001) nabízí pozitivní alternativní systém, který zároveň otevírá možnosti ke zvýšení tržního podílu. Je však nutné poznamenat, že ne všechny certifikační systémy dodržují stejná kritéria a zásady, přičemž se skutečná kvalita certifikace může dosti různit a být dokonce i velmi pochybná.

V posledních deseti letech získal na významu fenomén označovaný jako partnerské řízení (partnered governance).²⁸ Na toto téma již bylo napsáno mnoho, protože se zdá, že nabízí zajímavé možnosti pro pokrok v oblasti udržitelnosti komoditních řetězců, a to například formou dohod uzavřených u kulatého stolu. Partnerské řízení lze definovat jako organizovanou spolupráci různých soukromých zainteresovaných stran v rámci dodavatelského řetězce, založenou na dohodě o parametrech udržitelnosti produkce.²⁹ Taková partnerství často vznikají v důsledku nedostatečné vládní kontroly v oblasti udržitelnosti (např. slabé zásady ochrany životního prostředí), a do jisté míry tak vyplňují mezeru mezi průmyslem a udržitelností, jejíž přemostění by se za jiných okolností očekávalo od vlády.³⁰ Významná mezinárodní nevládní organizace Oxfam partnerské řízení považuje za nový institucionální prostor nabízející zajímavý potenciál pro tvorbu politik založených na konzultacích a širokého zapojení jednotlivých aktérů.³¹

Společnosti, které vyvíjejí činnost nebo odebírají zboží či suroviny od producentů ze zemí se slabými politikami a vysokou mírou korupce, k nimž patří např. Indonésie, jsou za podporu takových zemí velmi kritizovány a očekává se od nich, že samy navrhnou strategie směřující k nápravě chování svých dodavatelů.³² I to podnítilo vznik partnerství v dodavatelském řetězci palmového oleje s názvem Kulatý stůl o udržitelné produkci palmového oleje (Roundtable on Sustainable Palm Oil – RSPO). Existuje rovněž vládní certifikační plán – Indonéský udržitelný palmový olej (Sustainable Palm Oil – ISPO) – a ačkoli se tímto plánem hlouběji nezabýváme, je důležité zmínit, že RSPO a ISPO se nedávno dohodly na spolupráci.³³

RSPO a jím certifikovaný palmový olej

Myšlenka vytvořit udržitelný řetězec dodávek palmového oleje vznikla v roce 2002 v rámci Světového fondu na ochranu přírody – WWF. Zástupci této organizace se tehdy sešli se zainteresovanými osobami s cílem projednat možnost vytvoření partnerství pro udržitelnou produkci palmového oleje. Sdružení RSPO pak bylo formálně ustaveno v roce 2004. Ve stejném roce rovněž proběhly první debaty u kulatého stolu se společnostmi podnikajícími v oblasti zpracování palmového oleje, bankami a investory, maloobchodníky, výrobci a nevládními organizacemi.³⁴ Z původních pouhých deseti členů se sdružení do dnešního dne rozrostlo na více než 1 300 členů z padesáti zemí³⁵ a je považováno za nejvíce rozvinuté sdružení ve srovnání s těmi, které následovaly,³⁶ jako je například Kulatý stůl pro odpovědnou sóju (Roundtable on Responsible Soy – RTRS), Udržitelné kakao (Sustainable Cocoa – RSCE), či Udržitelné biomateriály (Sustainable Biomaterials – RSB). Takto heterogenní povaha sdružení a převaha členů z průmyslu má své úskalí: ve snaze získat podporu všech zainteresovaných členů je často učiněn výrazný kompromis, co se týče zásad a kritérií udržitelné produkce. Témata a problémy vyvolávající mezi jednotlivými členy výraznější neshody, jako např. odlesňování nebo emise skleníkových plynů (nebo možná všeobecně otázky týkající se životního prostředí), bývají z praktických důvodů zabalena do vágních a nepřesných formulací umožňujících každému ze členů jejich volnou interpretaci.³⁷

²⁷ Conroy, 2001. Can Advocacy-Led Certification Systems Transform Global Corporate Practices? Evidence and Some Theory.

²⁸ Schouten et al. 2012. On the deliberative capacity of the private multi-stakeholder governance: The Roundtables on Responsible Soy and Sustainable Palm Oil.

²⁹ Nikoloyuk et al. 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil.

³⁰ Ibid.

³¹ Pesqueira & Glasbergen, 2013. Playing the politics of scale: Oxfam's intervention in the Roundtable on Sustainable Palm Oil.

³² Nikoloyuk et al. 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil.

³³ Tisková zpráva UNDP, 1. listopadu 2013

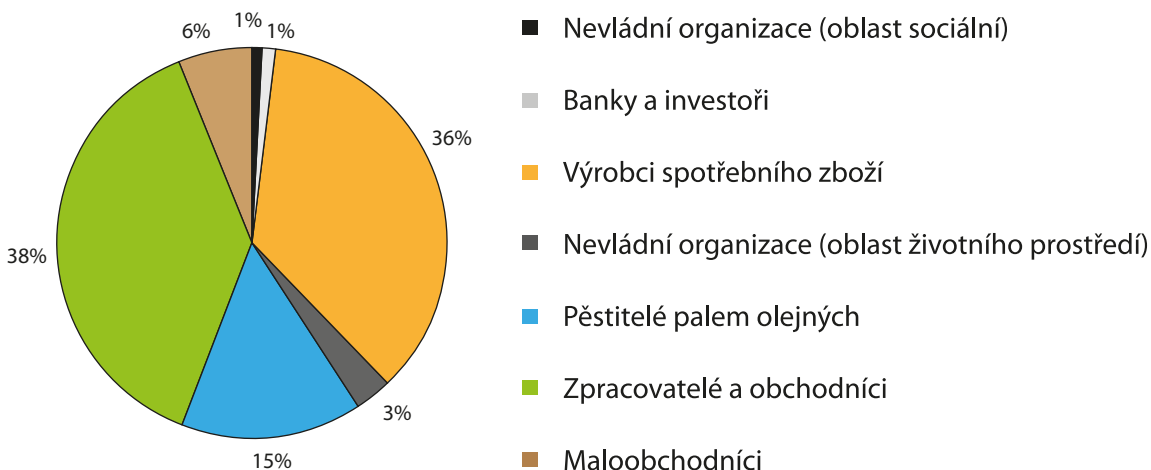
³⁴ Nikoloyuk et al. 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil.

³⁵ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

³⁶ Schouten et al. 2012. On the deliberative capacity of the private multi-stakeholder governance: The Roundtables on Responsible Soy and Sustainable Palm Oil.

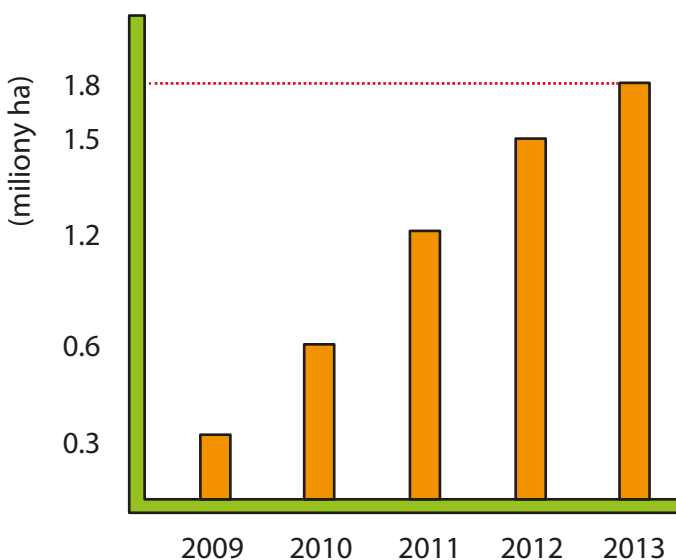
³⁷ Nikoloyuk et al. 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil.

Graf 2: Členové RSPO podle sektorů

Zdroj: RSPO (2013)

Graf 3: Rozloha plantáží certifikované RSPO

Zdroj: RSPO (2013)

Co je to udržitelná produkce?

V roce 2007 byl zaveden první systém certifikace a v roce 2008 se na trhu objevil první certifikovaný palmový olej.³⁸ Existuje osm základních zásad, z nichž každá obsahuje několik kritérií definujících udržitelnou produkci ze společenského, environmentálního a hospodářského hlediska.³⁹ První verze zásad a kritérií byla dohodnuta v roce 2007 a teprve nedávno, v roce 2013, prošel tento dokument první revizí, která jej uvedla do současné podoby. Mezi nejvýznamnějšími změnami WWF (2013b) uvádí začlenění jednoho z nejkontroverznějších témat – emisí skleníkových plynů.⁴⁰

Přestože se revidovaná verze dokumentu obecně považuje za krok správným směrem, nebyly pro jednotlivá kritéria stanoveny žádné konkrétní cíle. Týká se to především emisí vzniklých v důsledku změny využití půdy. Dále RSPO nepožaduje veřejné vykazování emisí až do konce roku 2016.⁴¹ Nebyly stanoveny žádné limity na skleníkové plyny – dokument zahrnuje pouze dobrovolné směrnice pro vykazování emisí vzniklých z přeměny lesa, zatímco neškodlivější postupy, jako vysušování rašelinišť nebo používání nebezpečných pesticidů, nejsou doposud zcela zakázány.⁴² Rašeliniště jsou přitom nejvýznamnějšími zásobárnami uhlíku na Zemi – to znamená, že jejich ekosystémy zadržují velké množství uhlíku. Jsou-li zničena, uvolní se uhlík do atmosféry, čímž podstatně přispěje ke globálním emisím a změně klimatu. Jedna věc je zajistit nabídku udržitelného palmového oleje, avšak povzbuzení poptávky po něm

³⁸ Schouten et al. 2012. On the deliberative capacity of the private multi-stakeholder governance: The Roundtables on Responsible Soy and Sustainable Palm Oil.

³⁹ Pesqueira & Glasbergen, 2013. Playing the politics of scale: Oxfam's intervention in the Roundtable on Sustainable Palm Oil.

⁴⁰ WWF, 2013b. WWF FAQ on the Review of the RSPO Principles & Criteria.

⁴¹ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁴² Greenpeace, 2013. Certifying Destruction. Why consumer companies need to go beyond the RSPO to stop forest destruction; WWF, 2013b. WWF FAQ on the Review of the RSPO Principles & Criteria.

je něco docela jiného – pěstitelé se do věci pustí jedině tehdy, pokud bude po „nízkouhlíkovém“ palmovém oleji existovat dostatečná poptávka.⁴³ Je proto velice důležité, aby maloobchodníci a spotřebitelé vyžadovali udržitelný palmový olej, který nepochází z odlesněné či rašeliništní půdy.

Kromě otázek okolo standardů, principů a kritérií má však RPSO i další slabiny. Laurance *et al.* (2010) uvádějí, že RSPO disponuje spíše nedostačující kapacitou pro dohled nad chováním svých členů (Greenpeace například poukazuje na to, že valná většina dokumentovaných ohnisek požárů zůstává nevyšetřena⁴⁴) a že získat členství ve sdružení je obecně příliš snadné (tedy, že členové ani nemusí mít své provozy certifikovány). Na straně členů RPSO dochází ve velké míře k nedodržování standardů a principů, což může vést k narušení důvěryhodnosti celé organizace.

Další vážnou překážkou stojící v cestě úspěchu RSPO, dle Německého rozvojového institutu (DIE), je nedostatečné zapojení drobných producentů. V Indonésii obdělávají drobní zemědělci přibližně 40 % pěstební plochy a pochází od nich 35 % produkce⁴⁵, což vůbec není zanedbatelné číslo. Získání certifikace RSPO však představuje pro drobné zemědělce velmi složitý úkol, a to jak z finančního, tak i organizačního a kapacitního hlediska. Drobní zemědělci jsou přitom obecně považováni za jeden z hlavních předpokladů pro dosažení udržitelné produkce a potravinové bezpečnosti, a to proto, že pro většinu obyvatel rozvojových zemí představuje zemědělství základní zdroj obživy. Produkce palmového oleje v Thajsku ukazuje, že zapojení drobných producentů možné je – více než 70 % všech palmových plantáží v Thajsku provozují farmáři, kteří vlastní méně než 50 ha půdy.⁴⁶

Není certifikace jako certifikace

Vidíte-li, že nějaký produkt má certifikaci RSPO, může to ve skutečnosti znamenat tři různé věci. Produkt může být plně certifikován, může obsahovat směs certifikovaného oleje, ale nemusí také obsahovat vůbec žádný certifikovaný olej. Jak je to možné?

Tabulka 1: Certifikační systémy RSPO

Oddělený (Segregated)	„Segregated“ neboli oddělený certifikovaný palmový olej je fyzicky oddělený od necertifikovaného, a to v celém dodavatelském řetězci. Koncový zákazník má záruku, že zakoupený produkt fyzicky obsahuje certifikovaný palmový olej. „Identity preserved“ pak znamená, že je ověřitelný i přesný původ oleje.
Míchaný/ Hmotnostní bilance (Mass balance)	Je povoleno mísit certifikovaný a necertifikovaný palmový olej kdykoli v rámci dodavatelského řetězce za předpokladu, že jsou celková množství v rámci společnosti administrativně monitorována, zaznamenávána a kontrolována dle pravidel RSPO pro hmotnostní bilanci.
Nákup certifikací (Book and Claim)	Prostřednictvím on-line trhu si pro každou tunu nakoupeného certifikovaného palmového oleje zákazníci obstarají certifikát. Ten však nemusí odpovídat fyzickému palmovému oleji, který dostanou – ten bude naopak velmi pravděpodobně pocházet z neudržitelných zdrojů. Platba za každý certifikát putuje přímo výrobci certifikovaného palmového oleje.

Zdroje: RSPO, Greenpeace (2013), WWF (2013).

Systém Book and Claim je ze zjevných důvodů zdaleka nejběžnější: jde totiž o nejlevnější variantu. V roce 2012 bylo prostřednictvím systému Book and Claim zakoupeno 72 % certifikovaného palmového oleje.⁴⁷ Věc se má tak, že producenti dostávají certifikáty za jimi vyrobený udržitelný palmový olej, které mohou následně prodat na virtuálním trhu výrobcům, kteří si posléze na svůj produkt mohou dát označení certifikace. Skutečně použitý palmový olej je nicméně zakoupen na otevřeném trhu, kde se certifikované a necertifikované oleje neoddělují. To nabourává přehled o původu produktu, který je potřebný k tomu, aby ti, kdo kupují certifikovaný palmový olej, měli jistotu, že dostávají to, za co ve skutečnosti platí.⁴⁸ Společnosti, které pokrývají svou spotřebu plně prostřednictvím certifikovaného palmového oleje, jsou většinou závislé na systému obchodu s certifikáty Book and Claim, což znamená, že jejich „certifikované produkty“ velmi pravděpodobně obsahují palmový olej z neudržitelných zdrojů.⁴⁹ To může být překvapením pro mnohé spotřebitele, kteří dávají přednost nákupu certifikovaných udržitelných produktů právě s ohledem na ochranu tropických pralesů, a v nich žijících ohrožených druhů.

⁴³ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁴⁴ Greenpeace, 2013. Certifying Destruction. Why consumer companies need to go beyond the RSPO to stop forest destruction.

⁴⁵ DIE, 2012. Sustainability Standards and Certification - Towards Sustainable Palm Oil in Indonesia?; GTZ, 2011. Palm Oil – sustainability is possible!

⁴⁶ Colchester & Chao, 2011. Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview; GTZ, 2011. Palm Oil – sustainability is possible!

⁴⁷ Greenpeace, 2013. Certifying Destruction. Why consumer companies need to go beyond the RSPO to stop forest destruction.

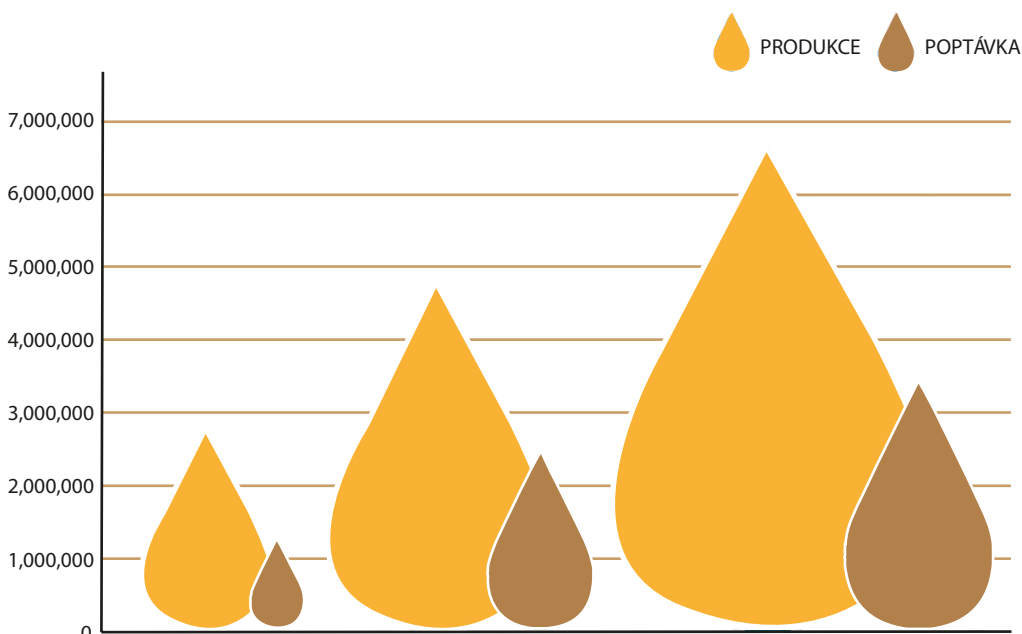
⁴⁸ Laurance *et al.* 2010. Improving the Performance of the Roundtable on Sustainable Palm Oil for Nature Conservation.

⁴⁹ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

System Book and Claim sice vysílá pěstitelům signál, že existuje poptávka po certifikovaném palmovém oleji, ale nenabízí dostatečný podnět k tomu, aby se celý dodavatelský řetězec vydal cestou vyšší udržitelnosti.⁵⁰ Aby bylo možné zaručit, že skutečně fyzicky dodávaný olej v jejich produktech pochází z udržitelné produkce, měly by se společnosti přiklonit spíše k tzv. oddělenému (segregovanému) systému. Oddělený certifikovaný palmový olej je o 8–15 % dražší než olej necertifikovaný.⁵¹ U systému Book and Claim je cena certifikátů výrazně nižší – sdružení Greenpeace (2013) došlo k průměrnému nárůstu ceny o 0,4 % oproti tržní ceně v daný okamžik. Přesto, že oddělený palmový olej zaručuje, že olej fyzicky přítomný v příslušném produktu pochází z udržitelných zdrojů, neměli bychom zapomínat, že plantáže, jež jsou nositeli certifikátu, se ve skutečnosti mohou nacházet na místech, kde dříve rostly původní pralesy.

Objem celosvětově produkovaného certifikovaného palmového oleje vzrostl ze 1,3 milionu tun v roce 2009 na 4,8 milionu tun v roce 2011 a na 8,2 milionu tun v roce 2013. Přitom pouze 52 % z něj se prodá na trhu.⁵² A tím se dostáváme zpět k tématu zmiňovanému v předchozí kapitole: pokud nevznikne ve zbytku komoditního řetězce dostatečně silná poptávka (a to především na straně maloobchodníků a spotřebitelů), nebudou mít pěstitelé a producenti palmového oleje příliš mnoho důvodů zlepšovat své standardy řízení. Laurance *et al.* (2010) jsou toho názoru, že certifikovaný palmový olej má podstatný potenciál v oblasti zvyšování míry environmentální udržitelnosti celého dodavatelského řetězce palmového oleje. Je však třeba vyvíjet tlak a generovat poptávku na straně spotřebitelů, což se následně odrazí na poptávce maloobchodníků a výrobců. Viceprezident WWF US pro oblast zemědělství, David McLaughlin, v rozhovoru pro server Food Navigator⁵³ uvedl, že pokud by se podíl certifikovaného palmového oleje v celkové světové produkci zvýšil na 60–70 %, dodavatelský řetězec by se stal prakticky téměř výhradně oddělený, čímž by se náklady na udržování takového systému výrazně snížily. V současné době dosahuje podíl certifikovaného oleje pouze 15 %.

Graf 4: Nabídka a poptávka certifikovaného palmového oleje

Zdroj: WWF 2013a

Mnozí odborníci (viz Laurance *et al.* 2010, Conroy 2001, DIE 2012, GTZ 2011, Wilcove & Koh 2010) považují za klíč ke změně zlepšení a rozšíření informačních kampaní, aby spotřebitelé více požadovali udržitelný palmový olej v nakupovaných výrobcích. Problém často spočívá v tom, že spotřebitel vůbec netuší, že je palmový olej součástí jím nakupovaných výrobků, neboť důvěřuje výrobcí. Na druhé straně by samotné sdružení RSPO mělo zlepšit komunikační strategii svého produktu (marketing a značka) s cílem zvýšit jeho prestiž a poptávku po něm.⁵⁴ Označení „certifikovaný palmový olej“ by mělo poskytovat spolehlivé záruky udržitelnosti, přičemž, má-li se zvýšit poptávka po certifikovaném palmovém oleji, musí spotřebitelé vědět, že mu lze věřit. Vyšší poptávka po udržitelném palmovém oleji by rovněž přinesla vyšší ceny, což by následně mohlo motivovat čím dále více výrobců a především drobných zemědělců, k přijetí zásad a kritérií udržitelné produkce.⁵⁵

⁵⁰ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁵¹ Laurance *et al.* 2010. Improving the Performance of the Roundtable on Sustainable Palm Oil for Nature Conservation.

⁵² WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁵³ Food Navigator USA, 2013. Special feature: In conversation with the WWF: The rocky road to sustainable palm oil.

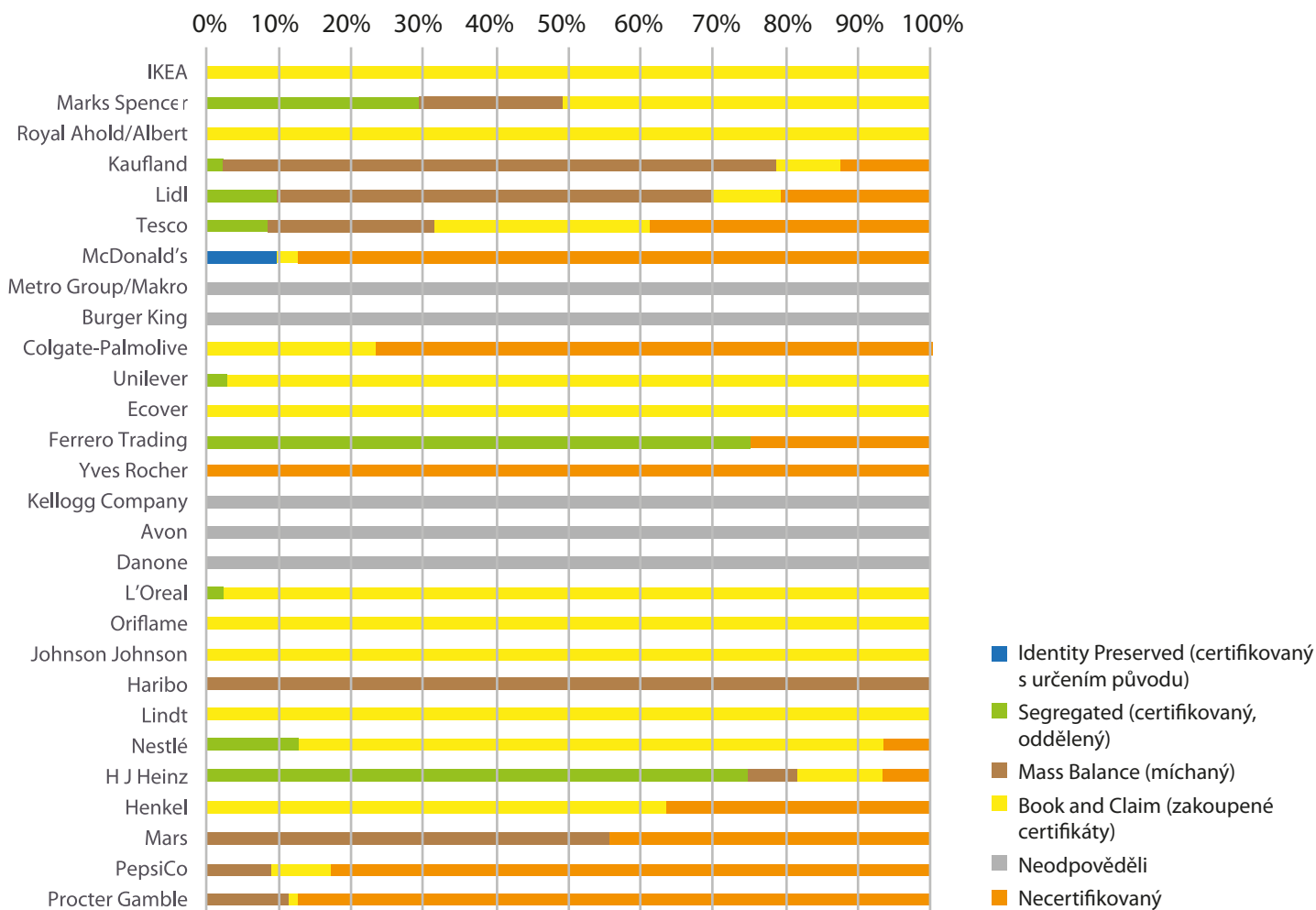
⁵⁴ Nikoloyuk *et al.* 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil; DIE, 2012. Sustainability Standards and Certification - Towards Sustainable Palm Oil in Indonesia?

⁵⁵ DIE, 2012. Sustainability Standards and Certification - Towards Sustainable Palm Oil in Indonesia?

Jak jsou na tom mezinárodní společnosti?

WWF provedl průzkum maloobchodníků a výrobců, kteří jsou členy RSPO z hlediska pokroku, jehož dosáhli na cestě k certifikovanému palmovému oleji. A jaký je výsledek? 39 z 52 maloobchodníků používá certifikovaný palmový olej z části a 21 ho používá výhradně, případně jím pokrývá všechnu svou spotřebu palmového oleje. Pokud jde o výrobce, 60 z celkem 78 certifikovaný palmový olej používá, pokrývají jím však pouhou čtvrtinu své celkové potřeby.⁵⁶

Graf 5: Maloobchodníci a výrobci používající certifikovaný palmový olej

Zdroj: WWF 2013a

Čerstvý vítr udržitelnosti

Činnost skupiny POIG (Palm Oil Innovation Group) byla zahájena na základě vyhodnocení principů a zásad RSPO pro rok 2013. Členové POIG se o nich domnívají, že mohly být inovativnější, a to především v otázkách souvisejících s odlesňováním, ochranou přirozených úložišť uhlíku, biodiverzity a společenských vztahů. Všichni členové skupiny POIG, mezi něž patří významné nevládní organizace⁵⁷ a producenti⁵⁸ mají v úmyslu předčít RSPO, a to ve smyslu posilování a zlepšování toho, co už bylo vybudováno.

Zdroj: Greenpeace (2013), web WWF: POIG.

⁵⁶ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁵⁷ WWF, Greenpeace, Forest Peoples Programme, Rainforest Action Network.

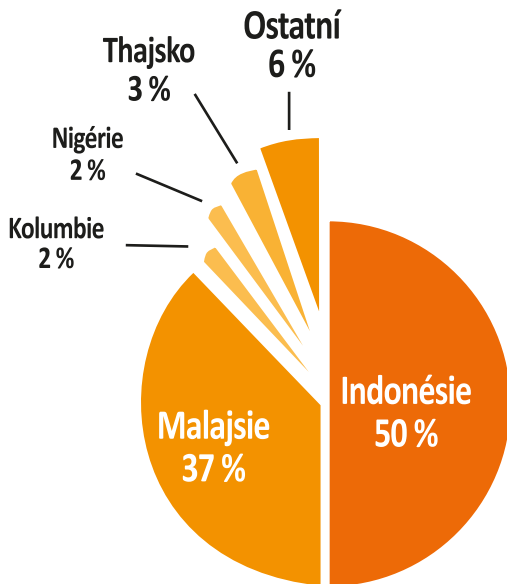
⁵⁸ New Britain Palm Oil Limited, GAR Agribusiness and Food, Daabon Organic, Agropalma.

Globální obrat

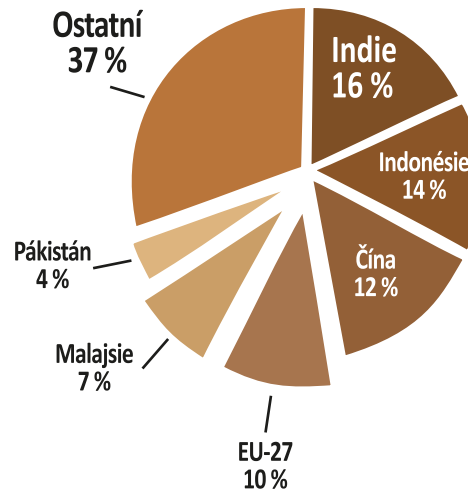
Podíváme-li se na světovou produkci palmového oleje a poptávku po této komoditě, okamžitě nás do očí uhodí realita trhu: EU není v tomto zápase jediným hráčem. A není vlastně ani hráčem největším.

Graf 6: Světová spotřeba a produkce palmového oleje (2012)

Globální produkce palmového oleje

Globální spotřeba palmového oleje

Zdroj: WWF, 2012

Největším světovým trhem palmového oleje je v současnosti Indie, kde se spotřebuje 16 % celosvětové produkce. Druhou příčku zaujímá Indonésie (14 %), třetí Čína (12 %) a za nimi následuje EU (10 %). Je tudíž jasné, že má-li certifikovaný palmový olej dosáhnout tržního podílu 60–70 %, musí se přidat Indie, Indonésie a Čína. Jedním z největších problémů, s nimiž se RSPO v následujících letech musí vyrovnat, je skutečnost, že tyto země představují obrovské a nekritické odbytiště pro necertifikovaný palmový olej.⁵⁹ Zajímavé však také je, že rostoucí střední třída v rozvíjejících se zemích nemusí být původcem pouze negativních jevů v oblasti životního prostředí a zdrojů – je zde možno pozorovat i pozitivní aspekty v podobě růstu zájmu o odpovědnou spotřebu. Existují důkazy o pomalém nárůstu zájmu indonéských spotřebitelů o udržitelnou produkci a ekologicky šetrné výrobky, která je spojená současně s růstem jejich příjmů.⁶⁰

Indonésie je hlavním producentem palmového oleje a zároveň je na dobré cestě předstihnout Indii a stát se rovněž jeho největším světovým odbytištěm. Přes 60 % palmového oleje spotřebuje potravinářský průmysl, a čím dále větší objem také směřuje do oblasti výroby biopaliv (téměř 40 %).⁶¹ To samé je patrné i v ostatních zemích jihovýchodní Asie, jako například ve Vietnamu, kde národní vlády podporují produkci palmového oleje nejenom s cílem uspokojit rostoucí domácí poptávku po jedlých olejích, ale také z důvodů energetické bezpečnosti – mají snahu omezit závislost svých zemí na dovozu fosilních paliv prostřednictvím jejich náhrady biopalivy.⁶² I Čína se snaží omezit svou závislost na dovozu z ciziny, a investuje proto čím dále více prostředků do produkce - skrze státní banky a dvoustranné smlouvy s Indonésií, Malajsií a africkými státy.⁶³ V Číně se 70 % dodávek palmového oleje spotřebuje v potravinářství, většinou na výrobu instantních nudlí.⁶⁴ V Indii očekáváme, že se plocha plantáží rozšíří do roku 2016 ze stávajících 130 000 hektarů na neuvěřitelný 1 milion hektarů - a je dlouhý seznam zemí v tropickém pásu od Afriky po Latinskou Ameriku, které olejná palma také dobývá.⁶⁵

⁵⁹ Nikoloyuk et al. 2009. The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil.

⁶⁰ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁶¹ Ibid.

⁶² Colchester & Chao, 2011. Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview.

⁶³ WWF, 2013a. Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Colchester & Chao, 2011. Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview.

Závěr

Organizace RSPO dosahuje velkých úspěchů v oblasti získávání nových členů (z původních 10 až na 1 300 v roce 2013) a zvyšování objemu certifikovaného palmového oleje na trhu (z 1,3 milionu tun v roce 2009 na 8,2 milionu tun v roce 2013). Navzdory těmto úspěchům se jako kritický problém jeví poptávka po certifikovaném palmovém oleji, neboť na trhu se prodává pouze 52 % certifikovaného oleje, a to většinou v rámci „nejsnazšího“ certifikačního schématu (Book and Claim). Největším úkolem je proto zvýšení poptávky po certifikovaném oleji v rámci celého komoditního řetězce. Klíčovou roli při vyvíjení tlaku zde hrají zákazníci a spotřebitelé. Díky růstu trhu palmového oleje a skutečnosti, že největší nárůst poptávky zaznamenává Indonésie, Indie a Čína, je dalším zásadním úkolem dostat tyto země na stranu udržitelné produkce. Jak toho ale dosáhnout, když tolik západních společností prozatím nedosahuje svého cíle používat výhradně certifikovaný palmový olej? Klíčem k celosvětové potravinové bezpečnosti jsou kromě toho drobní zemědělci, které není možné z certifikačního procesu vynechávat, což se bohužel v současné době děje.

Jak však naložit s masovou spotřebou a jejím vlivem na životní prostředí? Palmový olej se používá ve velkém množství výrobků a zpracovaných potravin, jejichž dopad na životní prostředí a místní komunity je obrovský. Není sice úplně jednoduché nalézt původní motiv vedoucí ke konkrétnímu případu odlesňování; je však jasné, že pěstování palmových olejních hraje v této oblasti zásadní roli. Polovina všech změn ve využití půdy v Indonésii jde na vrub produkce palmového oleje. Téměř polovina všech plantáží v jihovýchodní Asii se nachází na původně zalesněných půdách. Vzhledem k očekávanému zdvojnásobení poptávky po palmovém oleji do roku 2020 a rozvoji plantáží po celém tropickém pásmu, a s tím související ztrátou biodiverzity, je výsledný obrázek znepokojivý. Některé studie nicméně uvádějí, že existuje dostatek degradované půdy postačující k uspokojení rostoucí poptávky až do roku 2020, aniž by bylo nutné ničit další pralesy.

Další otázkou je vhodný a udržitelný management půdy – půdní eroze a znečištění vody představují vážné problémy ohrožující udržitelnost a jejich sociální dopady mohou být zásadní. Komunity původních obyvatel jsou při své obživě závislé na půdě, pralesech a vodě. O tyto zdroje však zhusta přicházejí kvůli jejich znečištění a vyčerpání, ale často rovněž také vinou zabírání půdy. Dochází k porušování mnoha základních lidských práv místních komunit, a to včetně práva na potraviny, půdu a vodu. Když proti sobě postavíme pro a proti, nejeví se výsledný obrázek pro produkci palmového oleje příliš příznivě – negativní vlivy (mnohdy doposud skryté) často převáží vlivy pozitivní. Program certifikace palmového oleje prostřednictvím RSPO a nově i snahy POIG představují důležitý faktor vedoucí členy k udržitelné formě hospodaření. K dalším nezodpovězeným otázkám patří, zda existují vhodné způsoby jak nahradit palmový olej, ale také to, jaký by byl dopad zvýšení poptávky po jiných rostlinných olejích.

Na závěr bychom rádi vše, co zde bylo řečeno, uvedli do kontextu celosvětového plýtvání potravinami. Téměř jedna třetina vyrobených potravin se v rámci potravinového řetězce naprosto zbytečně vyhazuje. Na globálním severu dosahuje množství vyhozených potravin na 100 kg na osobu ročně.⁶⁶ Podle hrubých odhadů Evropské komise nesou domácnosti zodpovědnost za 42 % potravinového odpadu, výrobci pak za 39 %.⁶⁷ Zároveň 842 milionů lidí na světě nemá dostatek jídla k uspokojení svých základních potřeb.⁶⁸ Z tohoto hlediska jsou negativní dopady současné produkce palmového oleje – či obecně intenzivně pěstovaných plodin – obzvláště žalostné. Nynější celosvětový potravinový systém, spotřebitele nevyjímaje, vykazuje zarážející míru neefektivnosti. A globální dopady, které jsou jejím důsledkem, jsou daleko větší, než by mnozí z nás očekávali, nebo byli ochotni přiznat.

Vyslanci projektu Hlad nepřijímáme! chtějí ve svých oblíbených výrobcích 100% certifikovaný palmový olej. Žádáme všechny výrobce a prodejce v EU, aby podnikli nezbytné kroky k tomu, abychom mohli kupovat udržitelnější výrobky v našich obchodech.

⁶⁶ FAO, 2011. Global Food Losses and Food Waste.

⁶⁷ Bio Intelligence Service, 2010. Preparatory Study on Food Waste Gross EU 27.

⁶⁸ WFP webové stránky, 2014. Hunger statistics.

Literatura

- Bio Intelligence Service, 2010. *Preparatory Study on Food Waste Gross EU 27*. Staženo 26. března 2014 na adrese http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/bio_foodwaste_report.pdf
- Borras Jr., S.M., Franco, J.C., Gómez, S., Kay, C. & Spoor, M., 2012. *Land grabbing in Latin America and the Caribbean*. The Journal of Peasant Studies 39: 3-4 (2012) 845-872. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://r1.ufrj.br/geac/portal/wp-content/uploads/2012/11/BORRAS-et-al-Land-grabbing-in-Latin-America-2012.pdf>
- Colchester, M. & Chao, S. (eds.), 2011. *Oil Palm Expansion in South East Asia: an overview*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.forestpeoples.org/sites/fpp/files/publication/2011/11/introduction-oil-palm-expansion-south-east-asia-overview.pdf>
- Conroy, M.E., 2001. *Can Advocacy-Led Certification Systems Transform Global Corporate Practices? Evidence and Some Theory*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=peri_workingpapers&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2Fscholar.google.cz%2Fscholar%3Fhl%3Dcs%26q%3Dcertification%2Bsystems%26btnG%3D#search=%22certification%20systems%22
- DIE (Deutsches Institut für Entwicklungspolitik) 2012. *Briefing paper 9/2012: Sustainability Standards and Certification - Towards Sustainable Palm Oil in Indonesia?* Staženo 25. března 2014 na adrese http://www.die-gdi.de/uploads/media/BP_9.2012.pdf
- DOS Palm Oil website. *About palm oil*. Staženo 24. března 2014 na adrese <http://www.dospalmoil.com/dospalmoil/aboutpalmoil.html>
- FAO, 2011. *Global Food Losses and Food Waste*. Staženo 27. března 2014 na adrese <http://www.fao.org/docrep/014/mb060e/mb060e00.pdf>
- Fitzherbert, E.B., Struebig, M.J., Morel, A., Danielsen, F., Brühl, C.A., Donald, P.F. & Phalan, B., 2008. *How will oil palm expansion affect biodiversity?* Trends in Ecology and Evolution 23:10 (2008) 538-545. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://nordeco.dk/uploads/images/nyheder/Oil%20palm%20plantations%20are%20no%20substitute%20for%20tropical%20rainforests,%20a%20new%20study%20shows.pdf>
- Friends of the Earth, 2010. *Briefing: "Sustainable" palm oil driving deforestation. Biofuel crops, indirect land use change and emissions*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://www.foe.co.uk/sites/default/files/downloads/iluc_palm_oil.pdf
- Friends of the Earth, LifeMosaic & Sawit Watch, 2008. *Losing Ground. The human rights impacts of oil palm plantation expansion in Indonesia*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.foe.co.uk/sites/default/files/downloads/losingground.pdf>
- Food Navigator USA, 2013. *Special feature: In conversation with the WWF: The rocky road to sustainable palm oil*. Vydáno 16. července 2013. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.foodnavigator-usa.com/People/SPECIAL-FEATURE-In-conversation-with-the-WWF-The-rocky-road-to-sustainable-palm-oil>
- Glopolis, 2013. Na čem (se) smaží Indonésie; <http://glopolis.org/cs/clanky/brozura-na-cem-se-smazi-indonesie/>
- Greenpeace, 2013. *Certifying Destruction. Why consumer companies need to go beyond the RSPO to stop forest destruction*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.greenpeace.org/international/en/publications/Campaign-reports/Forests-Reports/Certifying-Destruction/>
- GTZ (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit), 2011. *Palm Oil – sustainability is possible! Promotion and certification of smallholders helps sustainable palm oil production*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.giz.de/en/downloads/2011giz-en-sustainable-palm-oil-production.pdf>
- Laurance, W.F., Koh, L.P., Butler, R., Sodhi, N.S., Bradshaw, C.J.A., Neidel, J.D., Consunji, H. & Mateo-Vega, J., 2010. *Improving the Performance of the Roundtable on Sustainable Palm Oil for Nature Conservation*. Conservation Biology 24:2 (2010) 377-381. Staženo 25. března 2014 na adrese http://www.ecology.ethz.ch/publications/2010/2010/Laurance_2010_ConservationBiology.pdf
- McMichael, P., 2012. *The land grab and corporate food regime restructuring*. The Journal of Peasant Studies 39: 3-4 (2012) 681-701. DOI: 10.1080/03066150.2012.661369. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03066150.2012.661369>
- Nikoloyuk, J., Burns, T.R. & de Man, R., 2009. *The promise and limitations of partnered governance: the case of sustainable palm oil*. Corporate governance 10: 1 (2010) 59-72. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.ceres21.org/media/UserMedia/Burns,%20Nikoloyuk-%20The%20promise%20and%20limitations.pdf>
- Obidzinski, K., Andriani, R., Komarudin, H. & Andrianto, A., 2012. *Environmental and Social Impacts of Oil Palm Plantations and their Implications for Biofuel Production in Indonesia*. Ecology and Society 17 (1):25 Staženo 25. března 2014 na adrese <http://dx.doi.org/10.5751/ES-04775-170125>
- Pesqueira, L., Glasbergen, P., 2013. *Playing the politics of scale: Oxfam's intervention in the Roundtable on Sustainable Palm Oil*.

- Geoforum 45 (2013) 296-304. Staženo 25. března 2014 na adrese http://munpop.nl/sites/munpop.nl/files/Pesqueira,%20Glasbergen%20%282013%29,%20Playing%20the%20politics%20of%20scale_Oxfam%E2%80%99s%20intervention%20in%20the%20Round%20table%20on%20Sustainable%20palm%20Oil.pdf
- RSPO Secretariat, 2013. *Why Palm Oil Matters in your Everyday Life*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.rspo.org/file/VISUAL%20-%20Consumer%20Fact%20Sheet.pdf>
- Rupani, P.F., Singh, R.P., Ibrahim, M.H. & Esa, N., 2010. *Review of Current Palm Oil Mill Effluent (POME) Treatment Methods: Vermicomposting as a Sustainable Practice*. World Applied Sciences Journal 11:1 (2010) 70-81. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.idosi.org/wasj/wasj11%281%2910/12.pdf>
- Schouten, G., Leroy, P. & Glasbergen, P., 2012. *On the deliberative capacity of the private multi-stakeholder governance: The Roundtables on Responsible Soy and Sustainable Palm Oil*. Ecological Economics 83 (2012) 42-50. Staženo 25. března 2014 na adrese http://www.munpop.nl/sites/munpop.nl/files/Schouten,%20Leroy%20and%20Glasbergen%20%282012%29,%20On%20the%20deliberative%20capacity%20of%20private%20multi-stakeholder%20governance_The%20Roundtables%20on%20Responsible%20Soy%20and%20Sustainable%20Palm%20Oil.pdf
- Sheil, D., Casson, A., Meijaard, E., van Noordwijk, M., Gaskell, J., Sunderland-Groves, J., Wertz, K. & Kanninen, M., 2009. *The impacts and opportunities of oil palm in Southeast Asia. What do we know and what do we need to know?* Occasional paper no. 51. CIFOR, Bogor, Indonesia. Staženo 25. března 2014 na adrese http://www.cifor.org/publications/pdf_files/OccPapers/OP-51.pdf
- Sirait, M.T., 2009. *Indigenous Peoples and Oil Palm Plantation Expansion in West Kalimantan, Indonesia*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.brandeis.edu/investigate/slavery/docs/palm/Indigenous-Peoples-and-Oil-Palm-Plantations-in-West-Kalimantan-Indonesia.pdf>
- Sustainable Palm Oil Platform website. *Pollution and POME*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.sustainablepalmoil.org/growers-millers/millers/pollution-and-pome/>
- UNDP Indonesia, 2013. *Press release UNDP, 1 November 2013. ISPO and RSPO enter into strategic co-operation*. Staženo 25. března 2014 na adrese <http://www.id.undp.org/content/indonesia/en/home/presscenter/pressreleases/2013/11/01/ispo-and-rspo-enter-into-strategic-co-operation-/>
- Web WFP. *Hunger statistics*. Staženo 31. března 2014 na adrese <http://www.wfp.org/hunger/stats>
- Wicke, B., Sikkema, R., Dornburg, V., Faaij, A., 2011. *Exploring land use changes and the role of palm oil production in Indonesia and Malaysia*. Land Use Policy 28 (2011) 193-206.
- Wilcove, D.S. & Koh, L.P., 2010. *Addressing the threats to biodiversity from oil-palm agriculture*. Biodiversity Conservation 19 (2010) 999-1007. Staženo 25. března 2014 na adrese http://www.ecology.ethz.ch/publications/2010/2010/Wilcove_2010_BiodiversityConservation.pdf
- WWF, 2012. *India. The Journey Towards Sustainable Palm Oil. How your company can get started*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://awsassets.panda.org/downloads/wwf_palm_oil_brochure_india_webversion.pdf
- WWF, 2013a. *Palm Oil Buyers Scorecard. Measuring the Progress of Palm Oil Buyers*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://wwf.panda.org/what_we_do/footprint/agriculture/palm_oil/solutions/responsible_purchasing/palm_oil_buyers_scorecard_2013/
- WWF, 2013b. *WWF FAQ on the Review of the RSPO Principles & Criteria*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://awsassets.panda.org/downloads/wwf_faq_rspo_principlescriteria_april_2013.pdf
- Web WWF. *Palm oil*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://wwf.panda.org/what_we_do/footprint/agriculture/palm_oil/
- Web WWF. *Palm Oil Innovative Group*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://wwf.panda.org/what_we_do/footprint/agriculture/palm_oil/solutions/palm_oil_innovation_group/
- Web WWF. *Palm Oil Innovative Group*. Staženo 25. března 2014 na adrese http://wwf.panda.org/what_we_do/footprint/agriculture/palm_oil/solutions/palm_oil_innovation_group/

Glopolis je od roku 2004 nezávislé analytické centrum se zaměřením na globální výzvy a příslušné odpovědi České republiky a EU. Ve spolupráci s těmi, kteří utvářejí politiku, byznys a veřejné mínění, je naším dlouhodobým cílem zlepšit politickou kulturu a přispět k přechodu na chytrou ekonomiku, k energetické a potravinové zodpovědnosti. Více informací naleznete na našem webu: www.glopolis.org.

Autor: Christine Maritzová

Velké poděkování Aurele Destreé za její užitečné připomínky.

Vydal: Glopolis, Praha 2014

Grafický design: BEEPart

Fotografie: Jana Klápová

Adresa vydavatele: Glopolis, o. p. s.
Soukenická 23
110 00 Praha 1
Tel./fax: +420 272 661 132
www.glopolis.org

Program **Hlad nepřijímáme!** (We Won't Accept Hunger!) je společným projektem analytického centra Glopolis, italských, řeckých a nizozemských poboček organizace ActionAid, francouzské organizace Peoples Solidaires a slovinského Ekvilib Institute. Aktivity v ČR tvoří součást kampaně Česko proti chudobě, která zaštiťuje aktivity mnoha dalších českých neziskových organizací (ADRA, ARPOK, Friends of the Earth, NaZemi atd.). Hlavním cílem je upozornit veřejnost na problém hladu a jeho možných řešeních. To se nám daří především díky osvětovým akcím pořádaným dobrovolníky (tzv. „vyslanci projektu“) v různých koutech České republiky.

Tento dokument byl vytvořen s finančním přispěním České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR a Evropské unie. Za jeho obsah je zodpovědné analytické centrum Glopolis. Obsah projektu nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů. Více informací na www.europa.eu a www.czda.cz.

) (glopolis

ISBN 978-80-87753-15-6

© Copyright Glopolis 2014